

ნახაში დაარსდა საქონლის შავი კონსიგაციის სააგენტო.

სხვა, 31 დეკემბერს, შეადგინა 12 1/2 სათაბუჯი, ზემო აჭაჭაის მუნიციპალიტეტის მხარეში.

რედაქციამ მიიღო „საყოველთაო კალენდარი მართლ-მადიდებელთა, კათოლიკეთა და სომხთა 1901 წ.“

როგორც ბათუმის მომაჯად 1901 წლის სახრეთ-აღმოსავლეთის მხარის, ქაქაქის მუნიციპალიტეტის კენჭების უძველესი დასაფლავებელი კანდალსადა—109,943 მან., ვაკეობის და მუნიციპალიტეტის კანდალსადა—33,948 მან., სხვა-და-სხვა აგია—5,941 მან., ქაქაქის მიწების და საბაგრო კანდალსადა—67,509 მან., ქაქაქის შენიანობა—24,400 მან. და სხვა შემოსავალი—9,055 მან., სულ—444,151 მან. ხარჯი კენჭების მოყვანის და წყობისათვის—23,238 მან., ქაქაქის თემის მომართვისათვის—44,124 მან., სამხედრო საინჟინერო ბუკრასა—4,295 მან., ქაქაქის ჰოლოდისა—35,152 მან., გენერალის შერობის რაზმისათვის—7,049 მან., ქაქაქის მოსაწყობად—169,627 მან. 50 კან., ქაქაქის შენიანობის შესახებ—7,220 მან., სხვადასხვა სასანატარო და საბავშვო საწავლებლისათვის—24,245 მან., ქაქაქის მამულების შესახებ მოსაწყობად—11,732 მან., ვაკეობის გასაწესებრებად—41,920 მან. 50 კან., ჯამბარდის ძირითადი თანხის გასაღებლად—12,500 მან., და სხვა ხარჯებისათვის—9,262 მან., სულ—433,255 მან., ასე რომ შემოსავალი მეტად გასაყვად ზედ 10,626 მან. (ახ. მამ.).

ცნობები მხარეთმცოდნეობის მუხარამის

მარტვილი, 11 დეკემბერი. დღეს აქ ამ თვის ოც-და-ოთხი რიცხვითი მთელი ქალაქი, დიდი პატარამდე ქუჩაში გამოხსული და ფოი-ფოი-შაი, რომ ხელნაწილად დღესასწაულს,

უკლებელი ზღვა, ხმელეთის ავ-კარგი. ერთგვარ ეგებებს მის გულის ტუიკოსაც და აღფრთოვანებულს სიხარულსაც. შენზედ სრულიად არ მოქმედობს ადამიანის გულის სიღრმეებში ამონახეთი კენჭ-საგლეძნა; ადამიანზედ უფრო გულ-ქვა შეუცოდველი და გაუტანელი ხარ! სხვისი ტუიკოლი შენში ვერაფერს თანაგრძობას ვერ მოახერხებ; მუდამ გულ ჩახვეული, საიდუმლო ბუფუსით მოკული სტოკოვ და ასე-ვედნი კიდევს. ჯაშუშის სახით, დაღვნილი გავიყვარე ხმელეთისა კენ; ყოველ მხრე გყავს დაგზავნილი გზებზედ და ჰკრეპ ქვეყნის ამ-ტებს. მაგრამ ტყუილად დამოჯარობ, ეგრე ამაყურად რომ გამოცხადებინი ნუ თუ გგონია, რომ ეს ამოტლთა ალა-დიდება, ძალა-შეძლება—შენის

შობის, როგორც დღესდღეობა... როგორც მოსალოდნელი იყო, წლის მიწურება და დღესასწაულების მოახლოებამ; სხვა მიზეზებით ერთად, პარკის ფასებზედ უკული გადღენი იქონია. ამ უკანასკნელის ორის კვირის განმავლობაში აქაურს საწყობებს ბათუმიდან მოსული (სპარსეთისა და თურქეთისა) ათასობით ცალი პარკი კიდევ მოემატა. ამბობენ, კიდევ არის მოსასვლელი. ამ გაუთუფელმა პარკის დენამაც ხელი შეუწყო ვაჭურველების გულის გატეხვას და ზოგიერთებმა ამ უხერხულს დროს, წინააღმდეგ რჩევას, რომელსაც ადგილობრივი სააბრეშუმო განაკეთებელი აძღვრდნენ საქონლის პატრონებს; გამხრეველი და მით მინება იქონიეთ, თუ არ გინდათ ფსებრი დესკოთ, თორემ ფსებრისც დასწევთ და მუშტარსაც ვერ გაამარჯვებთო, პარკის გაყიდვას ხელი მიკვეთს. მართალი არის. მუშტარის თავისი მოთხოვნისათვის უფრეს და საყიდად არ მიეშურება. ამისათვის დროით სარგებლობენ უფრო ფულიანი კაცები და მუშტარის ადგილს იკვირენ, რომ მერმე საქონელი ნამდვილს შეიძლება მიჰყიდიონ. მაგრამ მეორეს მხრივ, ნათქვამია, ამოთხინებასაც საზღვარი აქვსო და ეს საზღვარი შორს არ არის, რადგანაც საქონლის პატრონის სხვისი ფულიანი აქვს საქონელში დახარბებული. ამ შემთხვევაში ფულის პატრონი თავისუფლების განადგობას და სარგებლის აღებას უფრო ეშურება, ვიდრე საქონლის ფასების მომატებას და საქონელის ხელიდან ადივალად უშვებს. ერთმა ახეთმა გამყიდველმა სწორედ დღეს ჩვენის ქვეყნის მეორე ხარისხის პარკი კილო შეიღ ფრანკად და სამ მეოთხედად გაყიდა (ფუთი 47 მანეთამდის. ისიც ამოთხინა ზედა დამოკიდებულები). ამბობენ, საშუალო ღირებების საქონელი იყო. რაც უნდა იყოს, კარგა ხანია, რაც ამ ფასებში აქ ჩვენი პარკი არ გაყიდულა. საზოგადოებრივ მოთხოვნილებების გაღვივებას იანვრის შუა რიცხვებიდან მოვილიან. ვნახათ, იანვარი რას მოგვიტანს.

ახლა უფროდ არ მიგვანია დავასახლოთ მიზეზი, რასაც აბრალდებენ საზოგადოდ მიმდინარე წლის განმავლობაში აბრეშუმის საქონის შეფასებასა და გავითვალისწინოთ, თუ წინა წლებთან შედარებით ევროპის საწყობებში დღეს შეაბრეშუმების ნაწარმოები ძაფი და პარკი რამდენი

ერთი, დაილა ზღვა, ხმელეთის ავ-კარგი. ერთგვარ ეგებებს მის გულის ტუიკოსაც და აღფრთოვანებულს სიხარულსაც. შენზედ სრულიად არ მოქმედობს ადამიანის გულის სიღრმეებში ამონახეთი კენჭ-საგლეძნა; ადამიანზედ უფრო გულ-ქვა შეუცოდველი და გაუტანელი ხარ! სხვისი ტუიკოლი შენში ვერაფერს თანაგრძობას ვერ მოახერხებ; მუდამ გულ ჩახვეული, საიდუმლო ბუფუსით მოკული სტოკოვ და ასე-ვედნი კიდევს. ჯაშუშის სახით, დაღვნილი გავიყვარე ხმელეთისა კენ; ყოველ მხრე გყავს დაგზავნილი გზებზედ და ჰკრეპ ქვეყნის ამ-ტებს. მაგრამ ტყუილად დამოჯარობ, ეგრე ამაყურად რომ გამოცხადებინი ნუ თუ გგონია, რომ ეს ამოტლთა ალა-დიდება, ძალა-შეძლება—შენის

არის. ცხადია, პარკისა თუ ძაფის გასაღების საქმეს აბრეშუმის ქსოვილების გასაღებთან შეიძლება კავშირი აქვს. ამ უკანასკნელს, ამ წლის დამუდგადვე ხელის შემშლადსაქმიანია. „მოლის“ ტინისობას გვერდი აუხვევია ფებრიკების ბრძოლა ნაწარმოებისათვის)... როგორც სა-ურხანგეში, ისე იტალიაში ახალი ამხანაგობანი დაარსეს აბრეშუმის მრეწველთა დასახარებლად.

დღეს ევროპის საწყობებში ასახელებენ 2.964.505 კილო აბრეშუმის ძაფს (ას ოთხმოც-და-ხუთ ათასს ფუთს). შარშან კი ამ დროს ყოველი 1.494.822 კილო (ოთხმოც-და-თორმეტი ათასი ფუთი, დაახლოვებით). პარკი არის დღეს მარტვილში და მილანში სულ 1.814.391 კილო (ას ოთხმეტი ათასი ფუთი, დაახლოვებით), შარშან კი ყოველი —1.224.762 კილო (ოთხმოც ათასი ფუთი დაახლოვებით).

უკანასკნელი წლის მიხედვით განმავლობაში ძაფის აღმ-მიკვირებას, ვინაიკუთრებით ლიონში, დიდი სი-კოცხად დეტურა, რასაც არ მოელოდნენ. საიმელო ნიშნების არის, რომ აბრეშუმის ფასს ძირს დაწვეს ნაცვლად აიწია და თინაც ბლომად იყიდებოდა. დღეობი ვაჭრობა ძაფისა ადიდა თბუთეროდან ოც ათას კილომდე (ათასდღან ათას ორას ფუთამდე დაახლოვებით).

ნარკვევა

(გერნალ-ვახუშტისგან)

უკვე დიდიხდა პირველი ნომერი იანვრ 3. რიბეტაშვილის რედაქტორ-გამოცემლობით ახლად დაარსებული თეფრი ეურნალის „მოგზაურისა“. სარედაქტორო წერილიდან ეცხადებლობთ, რა დიდული სიგანა და აზრად ამ ახალს ეურნალს.

„გერნალს სანაშენი წამი უნდაც ჩვენს ხალხს და ერს. სუსტი და-შანი, სუსტი ხალხი შამხვე შეგ. რაგება მტერს და დაუთმა მის.“

„La mode, c'est incontestable, a été moins favorable à la soirie, et c'est donc se payer que git presque tout le mal dont notre article est atteint“. ნახე „Mon. des soies“ № 1993.

ნიკით, შენის შრომა მეცადინეობით შეგვიწინა?! არა. მიიხედ მოხვედ, ამა, შენს ვარეშეში დააკვირი კარგად შენს კიდევს! ხომ კარგად სრულიად არ მოქმედობს ადამიანის გულის სიღრმეებში ამონახეთი კენჭ-საგლეძნა; ადამიანზედ უფრო გულ-ქვა შეუცოდველი და გაუტანელი ხარ! სხვისი ტუიკოლი შენში ვერაფერს თანაგრძობას ვერ მოახერხებ; მუდამ გულ ჩახვეული, საიდუმლო ბუფუსით მოკული სტოკოვ და ასე-ვედნი კიდევს. ჯაშუშის სახით, დაღვნილი გავიყვარე ხმელეთისა კენ; ყოველ მხრე გყავს დაგზავნილი გზებზედ და ჰკრეპ ქვეყნის ამ-ტებს. მაგრამ ტყუილად დამოჯარობ, ეგრე ამაყურად რომ გამოცხადებინი ნუ თუ გგონია, რომ ეს ამოტლთა ალა-დიდება, ძალა-შეძლება—შენის

თვის თავის ადგილს ასე არ იქნე-ოდა ქართველი: აგი გმარდელად უმჯავრებოდა მტერს და სმარად სძლედა კიდევ მას. მაკავთაბისთვის შირს ხე წყავდა: გაესიქონე შურენ-არე, ტრეპრანას და სხვანი მათი მსკაცნი. გასიქონე შესანიშნავი ფაქონი ჩვენთა გამოჩენად მამულის შეფასა, მათი სა-ჩრაც გამგეობა, თავ-დადება, მოთმინება, ქედ-მოხურეობა, პატიოს-ნება და გვიანდობა: საჭირო და დარისი არის თუ არა, რომ უფრედ ეს გამოგვეყვად და განცხადებულ იქნას მთი სიღებულება და ჩვენთა, მათ შთამომავალთა, კვლევა გრე-ბად აღსაზრდად... დასა რომ ს-ჭრად და დარისა და აი მოგზაუ-რიც“ ეგდება ნათავი მოვიფიქს ჩვენის წარსულს ეოვალად წყდობ-თა და გაგნოს იგი ხალხს. დედა-ზრის ჩვენის უფრანდის ის არის, რომ რამდენიმე შესაძლებელი იქმ-ნება, ადგილობრივ აქწერს და და-სურათის ჩვენს ქვეყნის შესანიშ-ნავი ნაშთები, რათა შეტრეფებულ იქნას უმთავრესი მოთხოვნები შეგნათა: რომ ერთი სტრეფობა დასკვნა სიქვა, სჭიროა ათი და იგი ტრეფობა მისადათა.

მაგრად ეურნალს მარტო წარსუ-ლის შესწავლა არ ექნება სიგანად.

წარსულის შესწავლა, ვითხუ-დობთ შემდეგ, მხოლოდ და მხო-ლოდ მშან არის საუთეფირო, როგა ავი დაკავშირებულია აწქონისა, როგა გემისა და ქვედა, რომ ვაღ-თუ კარგად შენც განაგრძობ წინა-შროს წინად დადგებათ და დავ-ედა და ამიტომ ჩვენის უფრანდას, მახინა ისიც იქნება, რომ წარსულის განგნასთან ერთად, აგრ წინადე-ფირობა დასწავლავს უფრანდობა-ეს ათი მიზეზი, რომ ჩვენ არ და-გვიმარჯვებოდა წარსულის სასი-ტრეფობა-სარედაქტორო ნაწილითა და სა-გეგრაფიკო-სარედაქტორო ნაწილიც შეეიტყნოთ მასში... აი თვით შინაარსი პირველის ნო-მერისა.

- 1, უფრანდს „მოგზაურს“ (დექსი) ვ. უფრანდს; 2, მეთაველს (მე-თაური წარება); 3, საზოგადოებრივ მნიშვნელობას ისტორიკოსის (მარგანის); 4, ფრეჭ ქართლის—ცხენ ქართლ-სისს, იგივე ანაზისის (სურათით); 5, ვაჭრის წმ. ვაჭრის (სურათით) (2 ს. და წარწ. VII ს.); 6, სათე-ფი პარსეთი (არის სურათით და წარწ. 1212 წ.); 7, მურჯასეთისა და განისს სვეტები (2 სურათით);

მით ეგ გესლით სავსე აღდევებული გული ვაგვირბოდა?! მერე, სადღა მათი ხსენება შენის მოღვაწეობის მიტანეში? სადღა სინან მათი ამგვი? ამა ერთხელ თუ დაგ-ცხენია, რომ ისინი შენი თანამ-შრომენი არიან, ოდელი მათი შენ საყიდადღეოდ იღვრება. იმა-თი შრომა-ღაწილით იღვრა შენც სული. — ამა, ერთხელ მიიცი თუ გამ-ხდრან ისინი შენის ღიადის ფე-რის სიგანად? ამა, თუ ცხენია რო-დღეს, რომ მძღობარ არსებია უფლ-ლოდეს, ისტორიკოსის ისინი გმირთა შრომა აღინიშნოს. ვითომ და ვინ გინდა რომ შეაგვიწიო იმითი, რომ ამ გებრთელა ხომალდებს ნაფოტო-ვით ატრიალებ, ვამგებულ ტალ-ღების ცემით გვერდებს აღწევა და

8, ბელტის ციხე (სურათით); 9, სხვაში კაცხენას (ქართული „დექე-ლი“), 6. ურხანდის; 10, ბაბი-ლონის; კონსტანტინე პატრიარქი. კრებუ-ლი მასალათა, აღსაწარად ადგილთა და ტრეფობისათვის: კრებუ-ლი ლეხენისა; იფრეილი ქსანთისა; სოფელი სპე-ლით; ქართულებსა და მათის ენის და-სახებ; სიტყვის წამოება ქართულ ტ-ნოგრაფიულ და ევოგრაფიულ სახელ-წოდებათა: „Передъ разсвѣтомъ“, В. Аверариуса; „Война и трудъ“, М. Аничкова; მეტრამეტე საეურე.

- 11, როგორ განსა დაგნო (ხალხ-რი ღატის, სურათით); 12, ნარევი; 13, სხვაში სურათით—ლიდის დავით კ-რატალატის გვარით—გადგრა ქართ-ლის ლიტერატურისა მოსკოვის უნივერ-სიტეტში.

- 13, სხვაში სურათით (სომეხ-რი), ზ. ზ.; 14, „ფარნაოზი“ (ის-ტორიული სურათები), მ. გაბია-ნის; 15, კურთა, კ. ვარამიანის.

დავატბა

- 16, სახალხო ისტორია სპარსეთ-ლის; 17, განცხადება.

გულითა და სულით ვუსურვებთ წარმატებას ახალ ეურნალს.

წარული იმედიანობა.

მა მდგომარე ფლის 29 იანვს მა-მა ხანიკა მიმდინარის მახლობლად აღმოაჩინა ნაშთი ერთის მიწაში ჩიულულის ტაძრის. მამა ხანიკი ენ-მიადინის მონასტრის არხიმანდრიტია და მუშობა მისი საფოსით სწარმო-ებს. ჯერ ხნობით აღმოჩენილია თვით ტაძარი და საბერძნო საღვრე-ობით დღევანდელი მიმდინარე გრი-კომ პართული აუშენებია 303 წელსო. ახლა კი შეიძლება ვიფიქ-როთ, რომ ძველად საპატრიარქო ტაძრად ითვლებოდა ახლად აღმო-ჩენილი დიდებული ტაძარი.—ეს უფრეული ტაძარი განსხვავებულ გე-გმანზედ არის აგებული და არ წა-იგავს ამ დროის ტაძრების შენობებს; იგი სრულიად მრგვალია და ოცდა-ექვს სვეტზედ ყოფილა დაშაყუ-ბული; ოთხ სვეტის თავებზედ ხე-ლოვნურად არის გამოუქურთმული

მიმდინარის მონასტერი, როგორც მოგვცხენება, გრეგორის გუბრნორიაში 17—18 ვერსის მანძილზედ ერეგნი-ლან. ცველა იყო დარწმუნებული, რომ დღევანდელი მიმდინარე გრი-კომ პართული აუშენებია 303 წელსო. ახლა კი შეიძლება ვიფიქ-როთ, რომ ძველად საპატრიარქო ტაძრად ითვლებოდა ახლად აღმო-ჩენილი დიდებული ტაძარი.—ეს უფრეული ტაძარი განსხვავებულ გე-გმანზედ არის აგებული და არ წა-იგავს ამ დროის ტაძრების შენობებს; იგი სრულიად მრგვალია და ოცდა-ექვს სვეტზედ ყოფილა დაშაყუ-ბული; ოთხ სვეტის თავებზედ ხე-ლოვნურად არის გამოუქურთმული

ძალიან მოკლებული უფსრულში ამგზავრებოდა? განა დავაყრწყდა ძლე-ვაშისოდ კიყენს სუსთ? დავაყი-წყდა, რომ მასთან შედარებით შენ წყდა, ჩიროლი ქია ხარ? მამ, რად იმა-კომ რად მშუთავ ასე ადუღე-ბული რად გწყურია ასე ბელ-არ-ული თუმა სისლი? დედა, ისარ-ველობის ეფიმიანა შენათა... შენც ხომ სხვისის შრომა-აფლით ბუბუ-რობამ ერთხელ შენგანაც იგრძნოს ადამიანმა რაიმე სიკეთეში! დი-ალო ზღვა! უნდა დმერთიო ვახ-სოვდეს, უხრენისი ძალი იწიო! სტოკოვ ძალთა მევევი ვახსოვდეს, რომ შენც არსებობის კანონს ექ-ველებრები! მამ, თუ ასეა, რალს მშუთავად, ამჟვედი, დამჟვედი დილოზღვა!

თეოდ. ხუსკივაძე

ფრთა გაშლილი არივით. ტაძრის კედლებზედ შემეხივად არის ამოკვენილი 64 სვეტი. ტაძრის სიგრძე 52 აღლია; კედლებს ზოგან სამ ადრულ მეთრ სიმაღლე შეჩერებია. შედარებით კარგად შემახული თლილი ქვით მოკვეთილი იატაკი და ამ იატაკის ქვეშ წმ. გიორგოსი (?) სამარე, სადაც მ. ხაჩიკმა იპოვნა წმ. გიორგოსი (?) ნაწილები და იქვე პატარა ყუთში შესანიშნავის ხელოვნებით შემკული ჯვარი, რომელზედაც ხელოვნურად არის ძეგლზედ გამოკვეთილი ერთს მხარეზედ ჯვარცმა იესო ქრისტის, ხოლო მეორეზედ ნათლის დება უფლისა, ოთხთა მახარებელთა და წმ. გიორგი განმანათლებელის სურათები.

მეგრ სხვა შესანიშნავ წარწერათა შორის ტაძრის ერთ კედლის ქვეშ არის ქართულიც, მხედრულის სახელით, სულ ექვსი სტრიქონი. მე ამოვიკითხე ორიოდ სიტყვა: „ქრისტე აღმდგარა“. „ქართული“.

მ. ხაჩიკის სიტყვით, ეს ტაძარი, როგორც ისტორიულ ხელნაწერიდან სჩანს, აუშენებია პატრიარქ ნერსის შემდეგ 632 წელს იმ ადგილს, სადაც სომეხთა მეფე ტრადტ შეხვედრია წმ. გიორგი განმანათლებელს ამ უკანასკნელის ტყვეობიდან განთავისუფლების შემდეგ.

*) კსარბანის დროიდანვე არეს აქეთი მხარე სპარსის ზღადავსა საქართველოდ ითვლებოდა. ისტორიულ წარმოდგინად (მაგალ. ბერძენების) სჩანს და თვით ზღადავსა წყრი ნათესავი გვიტყობენ, რომ აღდგენი, ვალაშკირტი (ვალაშანი), კარისი (კარისი), არსენი (არხურენი); ასრე ყოველი ამ ქალაქს თუჩქობავენ: „არსენი“ რუმში, „კარისი“ ბერძენთა“ ეკლესიაში და ქართველობას. მთელს სამსქეში ვალაშკირტიანდ რად 12-ტი ეპისკოპოსი და ერთი მტრიაპოლიტი აწყურებო. ვალაშკირტის საკათედრო ტაძრის ერთი ნაწილზედ არის შარხან უცხე დამბეძვლი იგივე იაშვილი. ამ ვაკეთი მოსხმენულს საბუთებზე, დღეს ეტყება ენმანანის აღმთხილი ტაძრის ნანგრევებში ნაპოვნი ქართული წარწერა: „სხვადასხვა კითხვებს აღბრუნეს ეს ქართული წარწერა“.

თუ არეს აქეთი იმ თავიდანვე საქართველო იყო, მაშ როგორ მოხდა, რომ სომეხებმა თვის დედა ტაძარი დადგინეს უცხო ქვეყანაში და არა შუაღელს სომეხეთში ამ კითხვას ჩვენ ასე ვხსენით.

მე-XI საუკუნეში თურქებმა ძლიერდნენ და განიარაღეს სომეხებზედ, დაიპყრეს მათი დედაქალაქი ანისი. პოლიტიკური თვით მუდგებობა სომეხებისათვის 1079 წელს. ამ დროიდან მათი მრავლებლობა თავი იხვეს ჩვენმა მთებმა სომეხება იწყეს საქართველოსკენ მიდრედა და თანამე მდებდნენ დროს მათ უცხე ვაგხეს ლარისი და ერევანის მხარე; აქაურნი მკვიდრნი ანუ გაილადი უღმათებელმა ქრებმა და ანუ დარღუბა მასთან ბრძოლაში. ცალიერი ადგილები ნუგეშება დაუთმეს სომეხს, რომელნიც იხვედნებოდნენ შველასა და მწუბობას. მეფეებმა უწიარებდნენ მათ მთლიან სამთავრო-ლორისსა და სომეხის მფეის წარმომადგენლის სატახტო ქალაქად განაქესეს ლორი. ლორის მთავრნი უმტყვებად გაბოროტდნენ თამარის სიკვდილის შემდეგ. თქმა არ უნდა, ეს სომეხის მფეის წარმომადგენლები თვით კათალიკოსსაც აქეთ გამოიწვედნენ და მისთვის აქეთ სადმე სამტრიალი და უწიარებდნენ; დღევანდელი ენმანანის, აღმადა, აწინდელი ლორის (სომეხის) მმართველობისაგან, ე. ი. არა უდრეს მე-XI-XII საუკუნის. თვით ქართული წარწერა, ნაპოვნი ძველის მონასტრის ნანგრევებში, ამავე გვიტყობენ. მხედრულ წარწერები ქაზედ გავხვედა მხოლოდ მე-XI საუკუნედაც.

ბ. ს. მ. დიდად დაავადებს ქართველობას, თუ ქართველ წარწერას გადმოიღებს პალეოგრაფიულად და გამოაბეჯინებს;

ამ ზავსულს მან აკაცი წერეთელი მიიხრა, რომ ენმანანის მონასტრის წინთ-საცემი ქართულ ხელნაწერების ვადასავალიერებლად ვაჩიბთ ჩამოსვლის მე და მ. ი. ჯანაშვილი, რომლებიც გრევანში მოკაზრობის დროს უსათაოდ მიაკვეთენ ყურადღებას ამ მონასტრის ნანგრევებსაც.

წმ. ილია ბრძანებანი.

ქ. ტომსკა ტომსკის უნივერსიტეტში თითქმის პირველმა გაულო სემინარიუმებს კარბით. ეს ასეც უნდა მოხდარიყო. უნივერსიტეტისათვის სტუდენტებია საჭირო, რაც შეიძლება საკმაოდ, და ტომსკში-კი, გარდა სემინარის გინაზიონებისა, სხვანი არიან წამოვიდოდნენ.

ამ თორმეტის წლის წინადა, ე. ი. 1888 წელს რუსეთის გინაზიონის, ტომსკის უნივერსიტეტში შესვლის მსურველს, რკინის გზის უქონლობისა გამო, დიდის გაჭირვებით მთელი კვირები უნდა ეარნა, რომ ტომსკში მოეყოლა. ან-კი რით უნდა წამოეტყუებინა ტომსკის ახლად გინაზიონის უნივერსიტეტს რუსეთის გინაზიონი, როდესაც მას რუსეთის უფრო კარგად მოწყობილ უნივერსიტეტებში შესვლა შეეძლოა დღესაც, ციმბირში მიმავლის გაუმჯობესების შემდეგ, ამასვე გრძობენ. რუსეთის გინაზიონიდან, გარდა 5% რუსეთს დარჩენილ ბებრებებისა და რომიდ გარემოებებმა გამო სხვა უნივერსიტეტის თვადანებულ სტუდენტებისა, სხვას არავის ვხვდეთ. მაშასადამე, უნივერსიტეტში სემინარიუმების მიღება ხელოვნურია, ვა-კი უწყველი იმით, რომ ახლად ვახსნილს უნივერსიტეტის მსმენელები ჰყავდეს. ამასვე ამტკიცებს ტომსკის უნივერსიტეტიდან სხვა უნივერსიტეტში გადასვლის გაჭირვება ნასტენარულითვის.

სტუდენტთა რიცხვი ხუთ მელიკურ კურსზედ და სამს იურიდიულზედ 550 ია, რომლიდანაც 5 სემინარიული სემინარიულია. სხვა უნივერსიტეტში რომ მსმენელთა რიცხვი თვითიოულს კურსზედ რამდენად იქნება აღმეტება, იურიდიულსა და მედიკურს ფაკულტეტებზედ ტომსკში 70 არ აღმეტება.

უნივერსიტეტში შესვლა კანონით შეუძლიან მხოლოდ პირველ ხარისხის სემინარიულს; პირველი ხარისხით კისემინარიას კოტინი ათავებენ; ამასთან ეს „ჩრეულები“ სასულიერო სკოლებში საუკეთესო ალგას მოელოან, რისათვისაც ბევრი კარგ შემოსავლიან მრევლს იჩრევის და უმაღლესს სწავლას თავს ანებებს. კერძო თუ ავტლებთ ტომსკის უნივერსიტეტს, მიუხედავად მთავრობის მიეკლანდნობისა, სემინარიულთა რიცხვი კოტა. თამამად შეგვიძლიან ვთქვათ, თუ უნივერსიტეტში შესვლის ნება არ გაფართოვდა, სტუდენტთა რიცხვი თან-და-თან იკლებს; ამას ნათლად მხოლოდ უკანასკნელი ორი წელიწადი — შარშანდელი და წრეწადელი.

(ქვა დასველეთ, მეგრ თვითი ქალაქი (გზარალი) კადდელ ზღ და ლტყენებთ კარგად. თველ ასო გამოისახება, აღიბედა). თუ გსურთ, კარნაზიც გაეკლეთ. მ. გ.

ტომსკის უნივერსიტეტში სტუდენტთა რიცხვის სიმცირის მიზეზები ბევრია; დედასხვლებ რაოდენსა მეს: სემინარიუმებს მიეკათ ვარა-ვისა და იურიდიულ უნივერსიტეტებში შესვლის ნება. ეს უკანასკნელი რომ სავანობელს მეტოკებობას უწყვეტ ტომსკის, ეს ქართველს ადვილად შეუძლიან წარმოიდგინოს იქადაგაც, რომ პირველი ყოველ წელი იკამდის ქართველი მიდის, უკანასკნელში-კი ერთ ან ორი. ეს ასეც უნდა იყოს. ვინ წამოვა ხუთი ათასის ვერსის სიმორხვედ, ბუნებით მეკურ ციმბირში, როდესაც მხოლოდ ხელს უნივერსიტეტში შეუძლიან შესვლა. მეორე მიზეზი უმეტესობისა ტენსილოგიურის ინსტიტუტის გახსნა ტომსკში, ამასვე უნდა დავუთოთ ცხოვრების გაჭირვება ტომსკში. პირველად რომ უნივერსიტეტი გაიხსნა ტომსკში, როგორც მიამბეს, სტუდენტთა თემში ათ მანეთად მშენებელი თურმე შეეძლოა ცხოვრება. ეს-ღაკი ოცხედ მეტი ეხარჯება და კიდევ გაჭირვებულია ტომსკის უნივერსიტეტში უფრო დროის სტუდენტები არიან, რომლებიც თვითანთის შრომით სსხოვრობენ. ეს-ღაკი, როგორც ამ წინაწილად იყო აივერიაში მოსხმენებული, საქმის შოვნა ძალიან გაჭირდა... თუ წინანდელი ტომსკის სტუდენტთა თემის თანამემბეძულს ღარი ნაცნობს უღიფრებლად ტომსკში წამოსვლის იმ იმედით, რომ რამე სასუქოა იმედით, ხელანდებლად ზნობრივად მოვალენი არიან საქმის ვითარება სინათლით აუხსნან, რომ გაჭირვებაში არ ჩავდინ. იმ, ესენი არიან უმთავრესი მიზეზები ტომსკის უნივერსიტეტში სტუდენტთა სიმცირისა და, ჩვენის ფიქრით, ეს რიცხვი კიდევ იკლებს, უკეთუ მთავრობამ უნივერსიტეტში შესვლის ნება სხვებსაც არ მიანიჭა, მაგალითებ, მეორე ხარისხიან სემინარიუმებს და რეალისტებს. რეალისტების შესახებ კითხე უფეე აღმრულია. ვგონებ, მეორე ხარისხის სემინარიუმების შესახებაც მალე რამ განკარგდება მოდეს, რადანაც მათი რიცხვი ტომსკის უნივერსიტეტში ყოველ წელი მატულობს.

ამ ბოლო დროს უნივერსიტეტში რამდენიმე მეორე ხარისხიანი სემინარიული მიიღეს. აქაც ტომსკის უნივერსიტეტმა პირველმა გაულო კარა. ვგონებ, უნივერსიტეტი არ იქნება მოიყვანათ რიცხვი, თუ დღემდის რამდენი მეორე ხარისხიანი სემინარიული შემოსულა აქ. იმ, მათი რიცხვის იურიდიულ ფაკულტეტზედ სულ თორმეტი, პირველ კურსზედ ოთხი; მეორეზედ სამი (ერთი ქართველი); მესამეზედ ხუთი (ერთი ქართველი). მედიკურ ფაკულტეტზედ ოთხი; პირველზედ ერთი (საბეითალო ინსტიტუტიდან), მეორეზედ ორი; მესამეზედ ორი; მეოთხეზედ თორმეტი და მეხუთეზედ სამი. ამ უკანასკნელს კურსზედ ხელმოწიფის დავიკრვინების დროს არიან მისაღებლები. ორს მეორე ხარისხიან სტუდენტებს სტუდენტისათვის თავი დაუწებებია. სულ ტომსკის უნივერსიტეტში ოც-და-თოთხეტი მეორე ხარისხიანი მიუღია.

მეორე ხარისხიანი სავრო განათლების მინისტრის ნება-რთვით შემოიღინ ტომსკის უნივერსიტეტში.

ამისათვის საჭიროა მსურველმა მისართოს მზრუნველს დასავლეთ ციმბირისას, რომელიც ტომსკში სსხოვრობს, და თუ მთიანეთის საზოგადო განათლების სსხვებში კარგინი შენები ჰყავს (ოთხები); და მზრუნველი თავის მხრივ მთიანეთის მიღმებს შესაძლებლად სსხოვრებს, მაშინ იგი სავრო განათლების მინისტრის წინაშე შეამდგომლობს და იგიც ნებას აძლევს. მეორე ხარისხიანი სემინარიული, შემდეგ პირველ ხარისხიანებთან ერთად ვგზანებს იტერს. ასე და ამგვარად არიან ზემოდ მოყვანილი ოცდა-თოთხეტი სტუდენტი მიღებულნი. ასრევე არიან საბეითალო ინსტიტუტიდან ვაღმა: სულელები მიღებულნი. ასე რომ, საბეითალო ინსტიტუტი, თუნდ მეორე ხარისხიან სემინარიულს რამდენიმე წელიწადი დაეკოს ინსტიტუტი, თავის თავად უნივერსიტეტში შესვლის უფლებას არ ანიჭებს თავისი პირველი. მათთვისაც მზრუნველის შეამდგომლობა საჭიროა მინისტრის წინაშე და ვამოცდაც. მათგალთის იურიდიულსა და მედიკურს ფაკულტეტებზე მიღებული ბეთთელები გვიჩვენებენ.

კითხე რამდენსავე სიტყვას ანულად გახსნად ტენსილოგიურის ინსტიტუტზედ, რომელმაც სავრო განათლების მინისტრის ამხანაგის დასაფრთხი რ დეკემბრის იდენსაწყოლად თავის გახსნა. სტუდენტთა რიცხვი წამოსვლის იმ იმედით, რომ რამე სასუქოა იმედით, ხელანდებლად ზნობრივად მოვალენი არიან საქმის ვითარება სინათლით აუხსნან, რომ გაჭირვებაში არ ჩავდინ. იმ, ესენი არიან უმთავრესი მიზეზები ტომსკის უნივერსიტეტში სტუდენტთა სიმცირისა და, ჩვენის ფიქრით, ეს რიცხვი კიდევ იკლებს, უკეთუ მთავრობამ უნივერსიტეტში შესვლის ნება სხვებსაც არ მიანიჭა, მაგალითებ, მეორე ხარისხიან სემინარიუმებს და რეალისტებს. რეალისტების შესახებ კითხე უფეე აღმრულია. ვგონებ, მეორე ხარისხის სემინარიუმების შესახებაც მალე რამ განკარგდება მოდეს, რადანაც მათი რიცხვი ტომსკის უნივერსიტეტში ყოველ წელი მატულობს.

მ. ოლინო

მშრნალ-გაზითიმიღვან

ამოკრებილი ამბები

უღიფისი სამხარეული დღეს ამერიკაში ახალი უზარ მზარის სასტუბრო ასტრონია და ის უწირავდა ამ სასტუბროს აქვს უღიფისი სამხარეული. სამხარეულს საქმეებს 14 დოლომინი მზარეული განავებს. 11 მზარეულს მხოლოდ „სოუზების“ საქმე მზარია, ათს—დესტრებისა, ოც-და-რვა—წინანებისა. სულ-კი სამხარეულში 181 კაცი მუშაობს, ანადავ შვიდი კაცი თვით სამხარეულს მოსამსახურეთათვის ანადავს სასტუბროს. სამხარეული მთავებზედ ღვა სასტუბროს სარდალის სართულში, უჭირავს დესტრების ერთი მეოთხედ ადგილი. ორ ნაწილად სამხარეული ვაკა-ფილი და თითო ნაწილში 18 სხვა-დასხვა ჯურის ღმრულია, რომელთა გახურებასაც თვით კაცი უნდა. ამ სამხარეულს შეუძლიან ერთ დროს მოამზადოს სადღო 3,700 კაციასთვის, წყინა—5100 კაცი-სათვის, ხოლო ყავა—6,000 კაციასათვის. სამხარეულს პატრონს საუთარო ხორისისა და სხვა სანოვგის ღმრები აქვს.

საფრანგეთში ამ ორის თვის განმავლობაში კარბა ქალმა მილო ვეკილბის უფლები — ქაჩ პეტრისა და ეანა შოვენისა, დილაში შოვენმა უფრო აღმე მილო, მაგანა ვეკილთა წოდებაში პირველი პეტი

ჩაირობა. ეანა შოვენის მამა ნორთროუსად იყო პრევენსში, ვარდიაცელა 1879 წელს, როდესაც ეანა 17 წლისა იყო. ვეკილბი იდენდ შეუდა შოვენს ლიტერატურისა და მეცნიერების შესწავლას და მალე მილო კიდევ ვერ ლიტერატურის ბაკალავრობა, შემდეგ მეცნიერების ბაკალავრობა და ბიოლის უღმებთა დოქტორობა. 1897 წელს შოვენმა შეამდგომლობა ადრია, ვეკილბის უფლები მონაშენებო. პირველად შოვენს უარი გამოუხსახეს, და მხოლოდ წელს, ნომებრის პარლამენტმა მილო ეანონი იმის შესახებ, რომ ქალებს ვეკილობის უფლება მიენებოთ.

ამას წინად ერთ ბაქტერიოლოგიურ დაწესებულებას გამოუცვლენია მელანი, რომელმაც ჩვეულებრივ წყრის დროს ხმარებენ და ამბოუქრინა შიგ მზადად მანვე წინევი სოკებისა და სხვა მიკრობების, რომელსაც ის მიკრობები მელნიდან ამისხეს, ერთ წელს არ უტყობიათ, მაშინვე დილიც წუნს, უფოლდ მიკრობების წყალში მიხედვითად შეეფიქრე შეზოგვე; ერთ კაცს შემთხვევით მელნიანი კალმი უტყვიათ თითში და დუქარია. მელანი სისხლში შეტრიადა, კაცი ავად გამხარა და მალე მოკვდა. ბევრ მისწავლეს ჩვეულებულად აქვს, კალამს პართ აცადილებს ხოლმე, მელი კიდევ მელანს ალთავს ხოლმე ერთი თველიდგან; შეიძლება მისწავლე ამისა-გან ვად ვაღეს. დღემამდ და მასწავლებლებმა ყურადღება უნდა მიაკვირან ამ შემთხვევებზე და შეტყ.

პარიში, როგორც ერთი ადგილობრივი გაზეთი გადმოვიკვს, ამ კოტა ზანში ქალთა ავადმთა იქნება დარსებული. უკვე შემეშვეულ წყლებს ძალით, ახალ ავადმთა სულ 40 ეფრე ვაკლავს. ავადმთაში მიღებულ მხოლოდ ფრანგ ქალს, 25 წლისაზედ არა უჭირათ. ერთ კრებაზედ კანდიდატთა უკვე დასახელებულია. აი ავადმთის პირველ მფეებზედ ვინ იქნებოდა არჩეული: ქანი ვეძინა ადანი, ჟულიტ კლდელი, ზაფონია კოლონა, ქანა ან-ფონს დღედ, თუღლიტ გრევი, არი გრევი, დანილ ლაფურე, ეანა მერე, გეტკოლი მალი, მარია, სვერინი, მერი სემ-ბერი, პრინცესა რატკა და სხვანი.

დეკემა

(რუსეთის დღეშათა საავტენტოსაგან)

28 დეკემბერი.

პიტბრზურში. 27-სა და 28 დეკემბერს გატინოს სასახლეში, დეკადრულ იმპერატორის მართან თეოდორის ახულის თანადსწრებოთ, გამოართული იქნა საზოგადო სეფიკერითა და ჯარის-კაცთათვის.

მოსკოში. დღეს დაიწყო ქიურ-გითა კრება; მონაშენებელი მიღეს 220 კაცი. თამეჯლომარედ სკრეფა-სოვსკია.

დღეს წავიდა ცარიცინში სსანარტორა ზონი პრინცი ალექსანდრე პეტრეს ძე ოლდენბურგითოთ.

ღონდონი. ეკატინების მიერ პრეტორიდან გამოგზავნილი დეკემბე ოუწყება, რომ ბურებმა ერთსა და იმავე დროს იერში მიტანეს ინგლისელთა სიზარებებზედ ბელუსანტა, ბორდფორმტენსა, ნეტგედანტა, ვილფონტენსა და პანში. იერში დამე მიტანეს, როდესაც ინსოლი დავა. ცხარე ბრძოლის შემდეგ ბურები განდევნილ იქნენ. ინგლისელებს მხრივ მოკლულ იქნა 21 კაცი, მათ შორის ერთი პოპტანი, დატროლი 62 კაცი, მათ შორის სამი აფიკერი. ბურებმა ბრძოლის ველზედ 24 მოკლულის კაცის ვეკამ დასტოვეს. შემდეგ დეკემბე ოუწყება, რომ ინგლისელთა სურსათის მომედელ რაზმს გუშინ კრიუკერდობის ჩრდილოეთით და-ეცა ბერების რაზმი. ბურები გან-

